

Azərbaycan Respublikası
Mərkəzi Bankının İdarə Heyətinin
"07" mart 2024-cü il tarixli
qərarı ilə təsdiq edilmişdir
Protokol № 11

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MƏRKƏZİ BANKININ
RİSKLƏRİN İDARƏ EDİLMƏSİ DEPARTAMENTİ HAQQINDA**

Ə S A S N A M Ə

BAKI - 2024

1. ÜMUMİ MÜDDƏALAR

1.1. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının Risklərin idarə edilməsi departamenti (bundan sonra - Departament) Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının (bundan sonra - Mərkəzi Bank) mərkəzi aparatının struktur bölməsidir.

1.2. Departament öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, "Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununu, Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan digər normativ hüquqi aktlarını, Mərkəzi Bankın normativ xarakterli aktlarını, İdarə Heyətinin və daxili komitələrin qərarlarını, Mərkəzi Bank üzrə əmrləri, sərəncamları və bu Əsasnaməni rəhbər tutur.

1.3. Departament bu Əsasnamə ilə müəyyən olunmuş funksiyaların yerinə yetirilməsi prosesində Mərkəzi Bankın digər struktur bölmələri və qurumları ilə fəaliyyətini əlaqələndirir.

2. DEPARTAMENTİN FƏALİYYƏTİNİN ƏSAS MƏQSƏDİ

Departamentin fəaliyyətinin əsas məqsədi Mərkəzi Bankda mərkəzləşdirilmiş risk idarəetmə sisteminin təşkili, həmçinin effektiv tətbiqini təmin etməklə Mərkəzi Bankın Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş funksiyalarının səmərəli və davamlı şəkildə həyata keçirilməsində Mərkəzi Bankın rəhbərliyinə və İdarə Heyətinə dəstək verməkdir.

3. DEPARTAMENTİN ƏSAS FUNKSİYALARI

Departamentin əsas funksiyaları aşağıdakılardır:

- 3.1. Mərkəzi Bankın risklərinin idarə edilməsi;
- 3.2. Mərkəzi Bankın Risk İştahası Bəyannaməsinin (RİB) hazırlanması və risk limitlərinə riayət olunmasına nəzarətin həyata keçirilməsi;
- 3.3. risklərin idarə edilməsi ilə bağlı Mərkəzi Bankın daxili qaydalarının, habelə onlara dəyişikliklərin hazırlanması;
- 3.4. risklərin idarə edilməsi işinin əlaqələndirilməsinin təmin edilməsi;
- 3.5. risklərin idarə edilməsi prosesini vaxtında, keyfiyyətli, tam şəkildə və mütəmadi qaydada həyata keçirməklə prosesin səmərəliliyi və effektivliyi barədə İdarə Heyətində əminliyin yaradılması;
- 3.6. Mərkəzi Bankda istismarda olan informasiya texnologiyaları (İT) sistemləri və proqram təminatlarında məlumat və sistemlərin məxfiliyi, bütövlüyü və əlçatanlığının təmin edilməsi məqsədilə İT risklərinin idarə edilməsi prosesinə mütəmadi olaraq nəzarətin həyata keçirilməsi;

3.7. risk xəritəsinin hazırlanması və risklərin idarə edilməsi üzrə tədbirlərin monitorinqinin həyata keçirilməsi;

3.8. Mərkəzi Bankın göstəriciləri ilə əlaqədar stress-testlərin keçirilməsi və müəyyən edilən risklərin təhlil edilməsi;

3.9. Biznes davamlılığının idarə edilməsi (BDİE) üzrə testləşdirmə proseslərinin təşkili və icrası üzrə metodoloji dəstək göstərilməsi, habelə testləşdirmənin monitorinqinin aparılması;

3.10. daxili və kənar audit yoxlamaları nəticəsində struktur bölmələrdə aşkar edilmiş audit tapıntılarının və yarada biləcəyi risklərin qiymətləndirilməsi, görülməli tədbirlərin və icra müddətlərinin uyğunluğunun və onların icra vəziyyətinin monitorinqinin aparılması;

3.11. Mərkəzi Bankda istifadə olunan modellər üzrə model risklərinin müəyyənləşdirilməsi, qiymətləndirilməsi və tənzimlənməsi prosesinin həyata keçirilməsi;

3.12. risklərin tanınması və idarə edilməsi baxımından Mərkəzi Bankın fəaliyyətini əhatə edən bütün proseslərə, sistemlərə, yeni məhsul və xidmətlərə dair rəyin verilməsi;

3.13. Departamentin büdcə layihəsinin hazırlanması və icrasının təmin edilməsi;

3.14. Departamentə aidiyyəti üzrə daxil olan müraciətlərə baxılması, məktub və sorğulara cavabların hazırlanması;

3.15. rəhbərliyin tapşırığı ilə Departamentin fəaliyyət istiqamətləri üzrə digər işlərin yerinə yetirilməsi.

4. DEPARTAMENTİN TƏŞKİLATI STRUKTURU VƏ İDARƏ OLUNMASI

4.1. Departamentin təşkilati strukturu aşağıdakı şöbələrdən ibarətdir:

4.1.1. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi şöbəsi;

4.1.2. Strateji və əməliyyat risklərinin idarə edilməsi şöbəsi;

4.1.3. Model risklərinin idarə edilməsi şöbəsi.

4.2. Departamentin fəaliyyətinə direktor rəhbərlik edir. Departament direktoru işdə olmadıqda onun səlahiyyətlərini direktor müavini (olduqda) həyata keçirir, bu şərtlə ki, rəhbərlik tərəfindən direktor vəzifəsinin icrası şöbə rəislərindən birinə və ya digər şəxsə həvalə edilməsin.

4.3. Departamentin nomenklatur vəzifəli şəxsləri Mərkəzi Bankın İdarə Heyəti tərəfindən və ya İdarə Heyətinin müəyyən etdiyi qaydada vəzifəyə təyin və vəzifədən azad olunurlar.

5. DEPARTAMENTİN İŞİNİN TƏŞKİLİ

5.1. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi şöbəsi:

- 5.1.1. Mərkəzi Bankın maliyyə risklərini idarə edir;
- 5.1.2. RİB-nin hazırlanmasında iştirak edir;
- 5.1.3. RİB-də əks olunan maliyyə risklərinə dair limitlərin monitorinqini həyata keçirir. Risk iştahası göstəriciləri üzrə kənarlaşmalar baş verdikdə səbəbləri göstərilməklə bu barədə rəhbərliyi dərhal məlumatlandırır;
- 5.1.4. Mərkəzi Bankın aktivlərinin strateji bölgüsünü həyata keçirir;
- 5.1.5. maliyyə risklərinin idarə edilməsi istiqamətində Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi strategiyası və qaydalarına təkliflər verir;
- 5.1.6. maliyyə risklərinin idarə edilməsi istiqamətində Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsinin illik əməliyyat investisiya proqramına təkliflər verir;
- 5.1.7. Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi üzrə maliyyə risklərini idarə edir;
- 5.1.8. Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi departamenti tərəfindən aparılan investisiya əməliyyatlarının investisiya çərçivəsində müəyyənləşdirilmiş limitlərə uyğunluğuna (komplayens) nəzarət edir;
- 5.1.9. xarici menecerlərlə bağlanmış sazişlərdə və onların tərkib hissəsi olan investisiya təlimatlarında risk limitlərinin müəyyənləşdirilməsi istiqamətində təkliflər verir;
- 5.1.10. Mərkəzi Bankın portfel idarəetmə sistemində risk limitlərini tətbiq edir və maliyyə riskləri üzrə göstəricilərin əldə edilməsini təmin edir;
- 5.1.11. Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatlarının risklərinin idarə edilməsinə və komplayensinə dair hesabatlar hazırlayır;
- 5.1.12. Valyuta ehtiyatlarının idarə edilməsi departamenti, xarici menecerlər və kastodian tərəfindən hazırlanan hesabatları qəbul edir və onları təhlil edir;
- 5.1.13. Mərkəzi Bank tərəfindən kredit təşkilatlarının yenidən maliyyələşdirilməsi prosesində iştirak edir, kredit riskinə və təminat tələbinə dair rəy verir;
- 5.1.14. Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartları (BMHS) əsasında aktivlər üzrə mümkün zərərlərin ödənilməsi üçün xüsusi ehtiyatların hesablanmasına nəzarət edir;
- 5.1.15. Mərkəzi Bankın “balans” və “mənfəət və zərər” hesabatlarına dair stress test ssenariləri hazırlayır, həmçinin, büdcənin stress-testləşdirilməsini həyata keçirir;
- 5.1.16. risklərin müəyyənləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi üzrə metodların və modellərin seçilməsi və tətbiqi üzrə işləri həyata keçirir;
- 5.1.17. maliyyə risklərinə dair stress-testlər keçirir və müəyyən edilən riskləri təhlil edir;
- 5.1.18. pul siyasətinin həyata keçirilməsindən irəli gələn və Mərkəzi Bankın maliyyə göstəricilərinə təsir edə biləcək riskləri təhlil edir;

5.1.19. maliyyə risklərinin idarə edilməsi üzrə Mərkəzi Bankın daxili qaydalarını, habelə onlara dəyişiklikləri hazırlayır;

5.1.20. maliyyə risklərin idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsi üzrə təkliflər verir;

5.1.21. rəhbərliyin tapşırıqlarına uyğun olaraq fəaliyyət istiqamətləri üzrə digər işləri yerinə yetirir.

5.2. Strateji və əməliyyat risklərinin idarə edilməsi şöbəsi:

5.2.1. Mərkəzi Bankın strateji və əməliyyat risklərini idarə edir;

5.2.2. RİB-nin hazırlanmasında iştirak edir;

5.2.3. RİB-də əks olunan strateji və əməliyyat risklərinə dair limitlərin monitorinqini həyata keçirir. Risk iştahası göstəriciləri üzrə kənarlaşmalar baş verdikdə səbəbləri göstərilməklə bu barədə rəhbərliyi dərhal məlumatlandırır;

5.2.4. Strateji və əməliyyat risklərinin idarə edilməsi (ƏRİE), habelə biznes davamlılığının idarə edilməsi (BDİE) üzrə siyasət, prosedur və metodoloji sənədlərin hazırlanmasını və təkmilləşdirilməsini həyata keçirir;

5.2.5. ildə bir dəfədən az olmayaraq Mərkəzi Bankın strategiyasının risk qiymətləndirməsini aparır və nəticələri ilə bağlı rəhbərliyə hesabat verir;

5.2.6. struktur bölmələrin biznes proseslərinin və informasiya sistemlərinin əməliyyat risklərinin müvafiq normativ-metodoloji tələblər əsasında idarə edilməsi proseslərini təşkil edir, eləcə də bu proseslərə metodoloji və praktiki dəstək göstərir;

5.2.7. Mərkəzi Bankın idarəetmə, təşkilati məsələlər və daxili nəzarət sahəsində reqlament sənədlərinin (daxili qaydalar, prosedurlar, əsasnamələr və s.), eləcə də qeyri-normativ hüquqi aktlarının hazırlanmasında iştirak edir və həmin sənədlərin əməliyyat riskləri üzrə ekspertizasını həyata keçirir, həmçinin qüvvədə olduğu müddətdə istənilən zaman həmin sənədlər üzrə əməliyyat risklərinə dair rəy təqdim edir;

5.2.8. Mərkəzi Bankın bütün daxili proseslərində korrupsiya, habelə dələduzluq və fırıldaqçılıq kimi halların qarşısının alınması məqsədilə lazımi nəzarət mexanizmlərinin mövcud olmasını təmin etmək məqsədilə müvafiq rəyvermə prosesində iştirak edir;

5.2.9. bu Əsasnamənin 5.2.7-ci və 5.2.8-ci yarımbəndlərində müəyyən olunmuş sənədlərdən başqa təqdim olunan digər sənəd layihələrinin risk yönümlü ekspertizasını aparır;

5.2.10. Mərkəzi Bankın struktur bölmələrində müzakirə sessiyaları və məlumatların toplanması vasitəsilə risklərin və mövcud nəzarət mexanizmlərinin effektivliyini qiymətləndirir;

5.2.11. əməliyyat risklərinin aşkar edilməsi, onların ehtimal, təsir və mövcud nəzarət mexanizmləri aspektlərindən müəyyən edilmiş meyarlar əsasında struktur bölmələrin özləri tərəfindən Risk və Nəzarət üzrə Özünüqiymətləndirmə (RNÖ) prosesini təşkil edir;

5.2.12. audit (daxili və kənar) yoxlamaları nəticəsində struktur bölmələrdə aşkar edilmiş audit tapıntılarının və yarada biləcəyi risklərin yekun qiymətləndirilməsini həyata keçirir;

5.2.13. struktur bölmələr tərəfindən audit tapıntıları üzrə təqdim edilən tədbirlər planında görülməli tədbirlərin və onların icra müddətlərinin uyğunluğunu yoxlayır və müvafiq razılıq verir;

5.2.14. audit tapıntıları üzrə tədbirlər planında müəyyən edilmiş tədbirlərin icra vəziyyətinin monitorinqini aparır və rəhbərliyə hesabat verir;

5.2.15. Əməliyyat risk insidentlərinin normativ-metodoloji tələblər əsasında idarə edilməsi mexanizminin tətbiqini təşkil edir və baş vermiş insidentlərlə bağlı rəhbərliyə hesabat verir;

5.2.16. Mərkəzi Bankın informasiya sistemləri və şəbəkə infrastrukturunu üzrə müdaxilə sınaq testləşdirilməsi nəticəsində aşkar edilmiş boşluqların yaratdığı əməliyyat risklərinin qiymətləndirilməsini həyata keçirir;

5.2.17. Mərkəzi Bank üzrə Biznesə Təsir Analizi (BTA) proseslərinə metodoloji və praktiki dəstək göstərir;

5.2.18. BDİE üzrə planların hazırlanması və təkmilləşdirilməsi proseslərinə metodoloji və praktiki dəstək göstərir;

5.2.19. BDİE üzrə testləşdirmə proseslərinin təşkili və icrası üzrə metodoloji dəstək göstərir, habelə testləşdirmənin monitorinqini aparır;

5.2.20. Mərkəzi Bank əməkdaşlarının ƏRİE və BDİE üzrə məlumatlılıq səviyyəsinin artırılması istiqamətində maarifləndirici tədbirlər həyata keçirir;

5.2.21. strateji risklərin idarə edilməsi, ƏRİE və BDİE üzrə beynəlxalq təcrübəni araşdırır, müvafiq arayış və təkliflər hazırlayır;

5.2.22. iş yerini tərk edəcək əməkdaşla işdən ayrılma səbəbləri ilə bağlı görüşlər həyata keçirir, bununla bağlı olan əməliyyat risklərini qiymətləndirir və dövri olaraq rəhbərliyə məlumat verir;

5.2.23. biznes prosesin icrasının kənar təchizatçıya həvalə edilməsi ilə əlaqədar üçüncü tərəf risklərinin idarə edilməsi prosesini həyata keçirir;

5.2.24. Mərkəzi Bankda İT risklərinin idarə edilməsi prosesini mütəmadi olaraq həyata keçirir;

5.2.25. Mərkəzi Bankda sistemlərə giriş hüququnun verilməsi ilə əlaqədar həm strukturlar üzrə giriş səlahiyyətlərinin müəyyən edilməsi, həm də istisnaların idarə edilməsi prosesində iştirak edir;

5.2.26. Mərkəzi Bankda istismarda olan İT sistemləri və proqram təminatları üzrə İT riskləri və insidentləri barədə mütəmadi olaraq rəhbərliyə hesabat verir;

5.2.27. İT risklərinin idarə edilməsi məqsədilə sınaq testlərinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar müxtəlif ssenarilər hazırlayır və İdarə Heyətinə təkliflər verir;

5.2.28. struktur bölmələr üzrə ƏRİE və BDİE prosesinin səmərəlilik və effektivliyini qiymətləndirir və nəticələri barədə rəhbərliyə məlumat verir;

5.2.29. rəhbərliyin tapşırıqlarına uyğun olaraq fəaliyyət istiqamətləri üzrə digər işləri yerinə yetirir.

5.3. Model risklərinin idarə edilməsi şöbəsi:

5.3.1. Mərkəzi Bankın model risklərini idarə edir;

5.3.2. Mərkəzi Bankda tətbiq olunan modellərin validasiyasını həyata keçirir;

5.3.3. model risklərinin idarə edilməsi və modellərin validasiya prosesini həyata keçirilməsi ilə əlaqədar prosedur və metodoloji sənədlərin hazırlanmasını və təkmilləşdirilməsini həyata keçirir;

5.3.4. modelin icra keyfiyyəti və onun tətbiq sahəsi üçün adekvatlığının risk qiymətləndirilməsini aparır;

5.3.5. modelin validasiyası çərçivəsində ekspert mülahizələrinin və fərziyyələrin qiymətləndirməsini aparır;

5.3.6. Mərkəzi Bankda tətbiq olunan modellərin beynəlxalq təcrübədə qəbul edilmiş meyarlara uyğunluğunu qiymətləndirir;

5.3.7. əlverişsiz bazar şəraitində modelin adekvatlığının qiymətləndirilməsini yoxlayır;

5.3.8. model riskinin qiymətləndirilməsinin nəticələrini təhlil edir, zəruri hesab edildikdə müvafiq dəyişikliklərin aparılması məqsədilə təkliflər hazırlayaraq rəhbərliyin müzakirəsinə təqdim edir;

5.3.9. rəhbərliyin tapşırığı ilə səlahiyyətinə aid məsələlər üzrə arayışlar və materiallar hazırlayır;

5.3.10. rəhbərliyin tapşırıqlarına uyğun olaraq fəaliyyət istiqamətləri üzrə digər işləri yerinə yetirir.

6. YEKUN MÜDDƏALAR

6.1. Bu Əsasnamə təsdiq edildiyi gündən qüvvəyə minir.

6.2. Bu Əsasnamə qüvvəyə mindiyi gündən Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin 28

sentyabr 2022-ci il tarixli qərarı (protokol №43) ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının Əməliyyat riskləri şöbəsi haqqında Əsasnamə” ləğv edilir.

Mərkəzi Bankın sədri

Taleh Kazımov